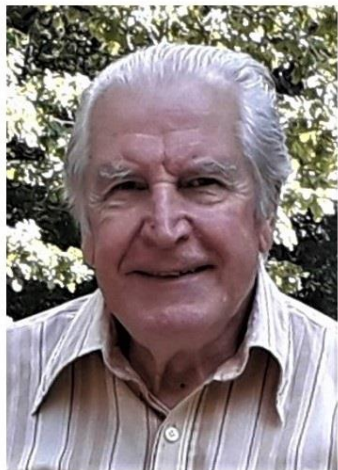




Latvijas Universitāte
LU emer.prof., Dr.fiz.,
ANDRIS BROKS

andris.broks@lu.lv
<https://blogi.lu.lv/broks/>

DZĪVES
PIEREDZE -
(zināšanas,
attieksmes,
prasmes)



DZĪVEI -
(izzīnai,
apdomai,
rīcībai)

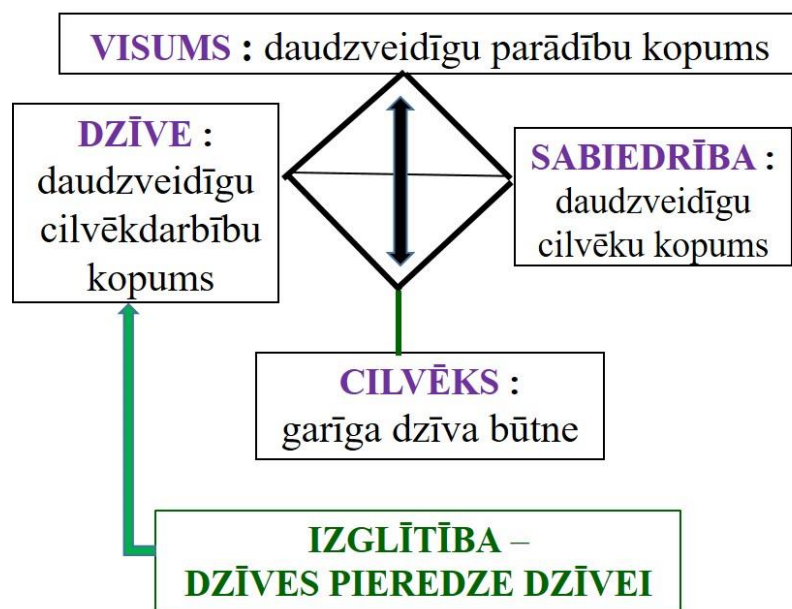
LU izvēles studiju kurss / SDSK1034 / DOMĀŠANAS SISTEMOLOĢIJA
<https://blogi.lu.lv/broks/2019/08/31/autorkurss-domasanas-sistemologija-anno-2002/>

Kursa autora tematiskie studiju materiāli (2019.gada rudens)

3.daļa. SISTĒMU TEORIJA PRAKSĒ

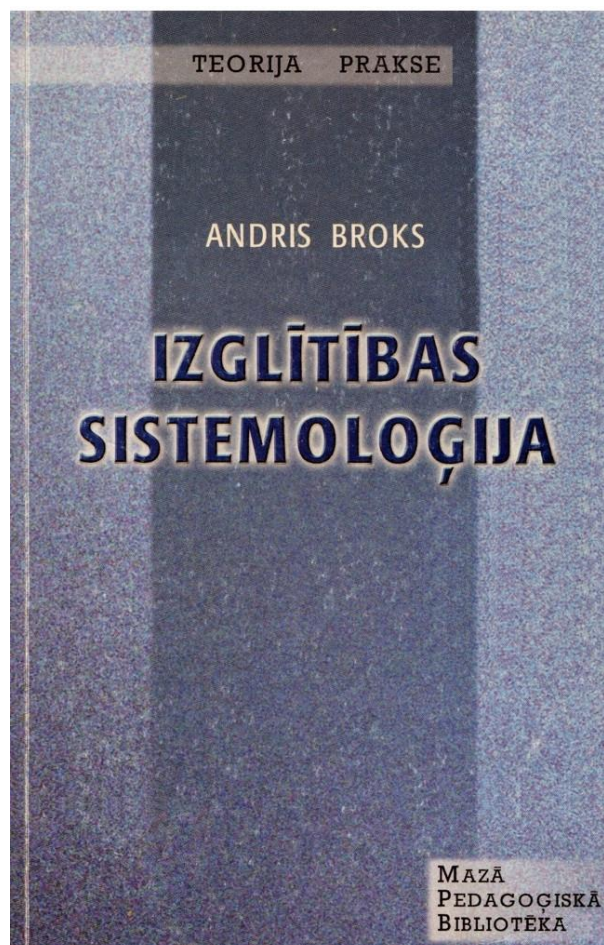
3.2. IZGLĪTĪBAS sistemoloģija (izglītības satura un šī satura īstenošanas sistēmiskā organizācija)

**Šodien otrā zaļā lekcija ! IZGLĪTĪBA kā SISTĒMA –
izglītojošās darbības satura un tā īstenošanas sistēmiskā organizācija**



**Izglītības sistemoloģija – lietišķs sistēmu teorija
– sistēmu teorija izglītībā**

IZGLĪTĪBA – cilvēka un sabiedrības dzīves pieredze dzīvei nākotnē



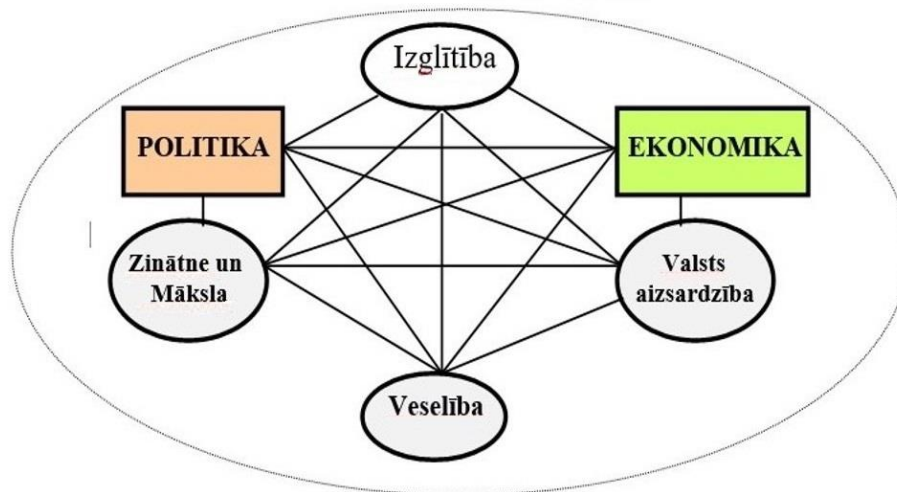
SATURS

Ievads	4
1. Mainība visapkārt un mēs mainībā	9
1.1. Mainība: izmaiņas un pārmaiņas	9
1.2. Pārmaiņas dzīvē – pārmaiņas izglītībā	15
1.3. Kārtība, nekārtība, sakārtotība	24
2. Pasaule un Cilvēks	28
2.1. Cilvēks pasaulē	28
2.2. Pasaule cilvēkā	38
2.3. Apziņas sistēmiskā organizācija	51
3. Sistemoloģijas ābece	58
3.1. Sistēmiska galvenie jēdzieni un atziņas	59
3.2. Sistēmu zinātniskā pētniecība	70
3.3. Mērķtiecīga darbība kā sistēma	81
4. Izglītojošā darbība – izglītība	86
4.1. Izglītība – izglītības mērķis un rezultāts	88
4.2. Izglītības sistēma – vadība un izpilde	98
5. Latvijas izglītības sistēma	106
5.1. Izglītības pakāpes, veidi un mērķgrupas	107
5.2. Izglītības programmas	114
5.3. Izglītības standarti	116
5.4. Izglītības klasifikācija	122
5.5. Izglītības programmu īstenošana izglītības iestādēs ..	126
5.6. Vispārīglītības organizācijas aktualitātes	129
6. Izglītība starptautiskajā apritē	137
6.1. Ilgtspējīga un līdzsvarota attīstība	139
6.2. Starptautiskā sadarbība izglītībā	145
6.3. Izglītības terminoloģijas attīstība	149
Nobeigums	157

RaKa 2000



Valsts dzīves kā sistēmas vispārīgo daļu veidotā struktūra



Valsts kā sistēmas ārējā vide (citas valstis)

IZGLĪTĪBA - valsts sabiedrības un cilvēku dzīves apakšsistēma

Izglītība - saturs un forma

Vispārīgā izglītība un Profesionālā izglītība

Valsts organizētā
formālā (obligātā
un izvēles) izglītība

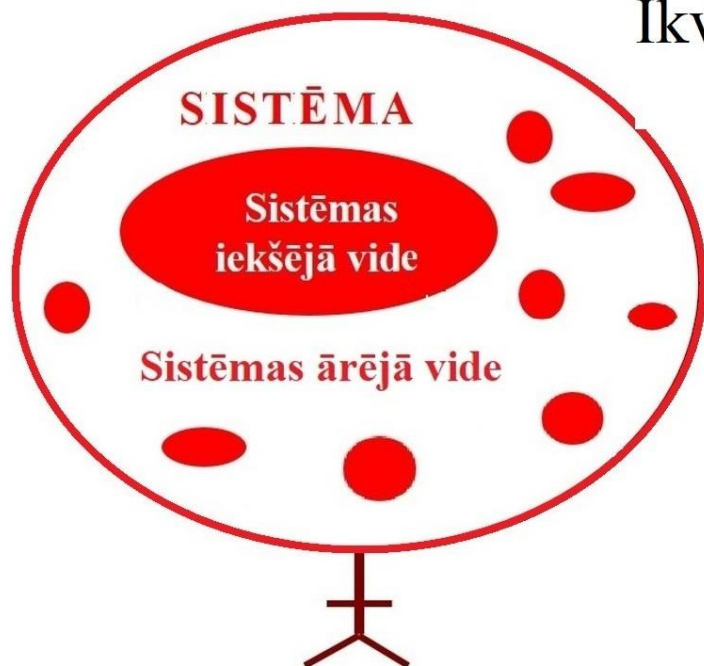
Interesu jeb
neformālā
izglītība

**Izglītojošā darbība -
mūžilgs cilvēka un sabiedrības dzīves process**
(bērnu, jauniešu, pieaugušo un veciešu izglītība)

Mūžīgais jautājums : kādu kam izglītību kādai dzīvei ?

CILVĒKS un VISUMS: ikviena Visuma daļa atveidojas
Cilvēka Domu Pasaulē sakārtoti jeb sistēmiski kā SISTĒMA,
kuru kā noteiktu veselumu raksturo šīs SISTĒMAS ĪPAŠĪBAS

Ikvienas sistēmas **VISPĀRĪGĀS ĪPAŠĪBAS**



ZINĀŠANAS, ATTIEKSMES, PRASMES – dzīves pieredzes sastāvdaļas

Attieksmes jeb vērtīborientācija –

rodas zināšanu **apdomas** procesā - vērtējot cilvēku dzīves daudzveidīgās vajadzības un to apmierināšanas spējas un iespējas. Pozitīva attieksme uzrāda cilvēka dzīves vērtības jeb vērtīborientācijas, kuras atbilstoši nosaka cilvēkdarbību *mērķus* un *sekojošo rīcību* šo mērķu sasniegšanai.

Zināšanas -

rodas cilvēka dzīvesvides – pasaules daudzveidīgo parādību **izziņas** procesā un nodrošina cilvēkdarbībām nepieciešamos *faktus un cēloņseku sakarības*



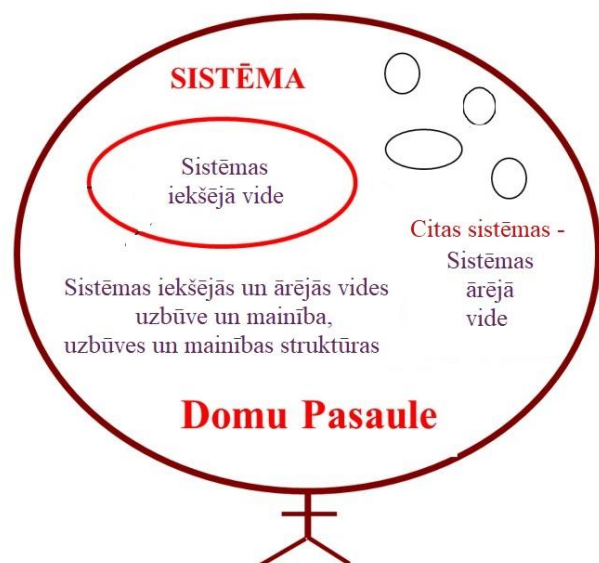
Prasmes -

rodas cilvēkdarbību īstenošanā un nodrošina visu cilvēkdarbību sastādošo *procesu (izziņas, apdomas, rīcības)* rezultātīvu *norisi*. Prasmes apliecina cilvēka spēju (gribas un varas) īstenojumu darbībā.

DZĪVE – daudzveidīgu cilvēkdarbību (IZZIŅAS, APDOMAS, RĪCĪBAS) sistēma

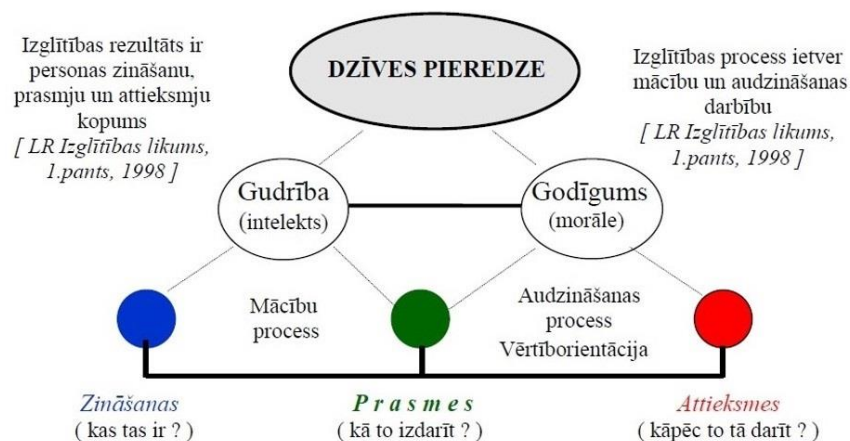
IZGLĪTĪBAS kā SISTĒMAS galvenās īpašības :

Uzbūve (saturs, satura struktūra) un
Mainība (procesi, procesuālās struktūras)



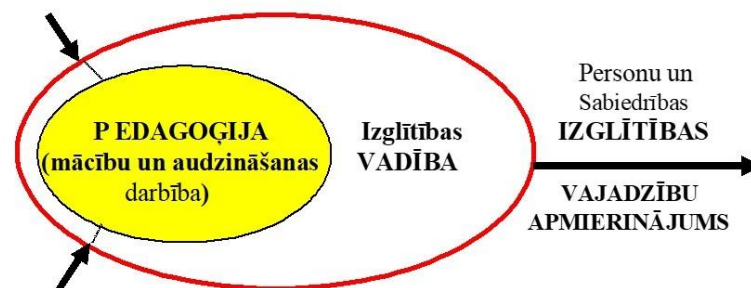
IZGLĪTĪBA kā **lietišķā SISTĒMA**
(izglītības saturs)

IZGLĪTĪBA kā **procesuālā SISTĒMA**
(vadība un izpilde)



Izglītības satura ↑ un ↓ procesu pamatstruktūras

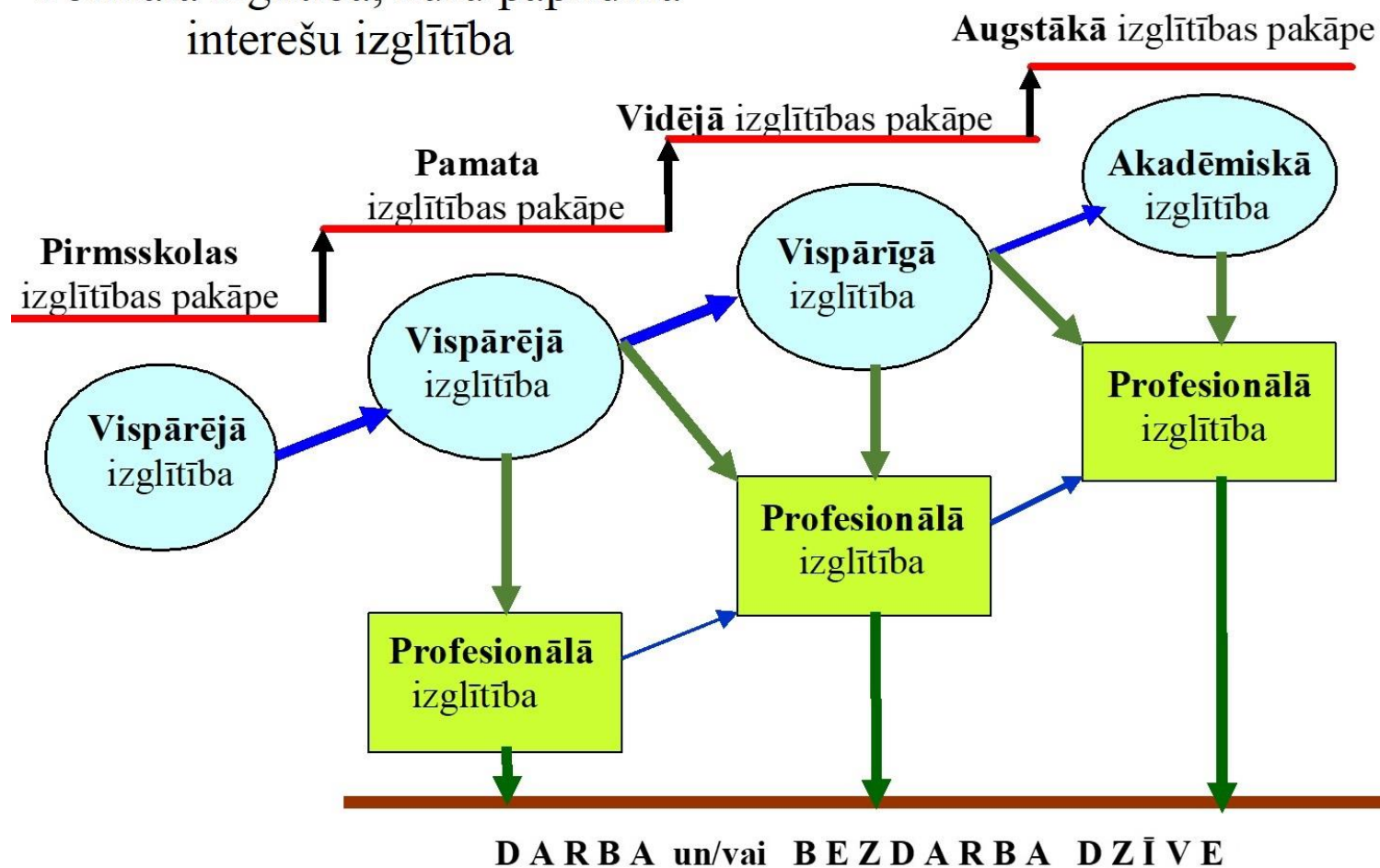
Personu un Sabiedrības izglītības **VAJADZĪBAS**



Personu un Sabiedrības **LĪDZEKĻI** izglītības vajadzību apmierināšanai

Izglītības s a t u r a pamatveidi un pakāpes

Formālā izglītība, kuru papildina
interesešu izglītība



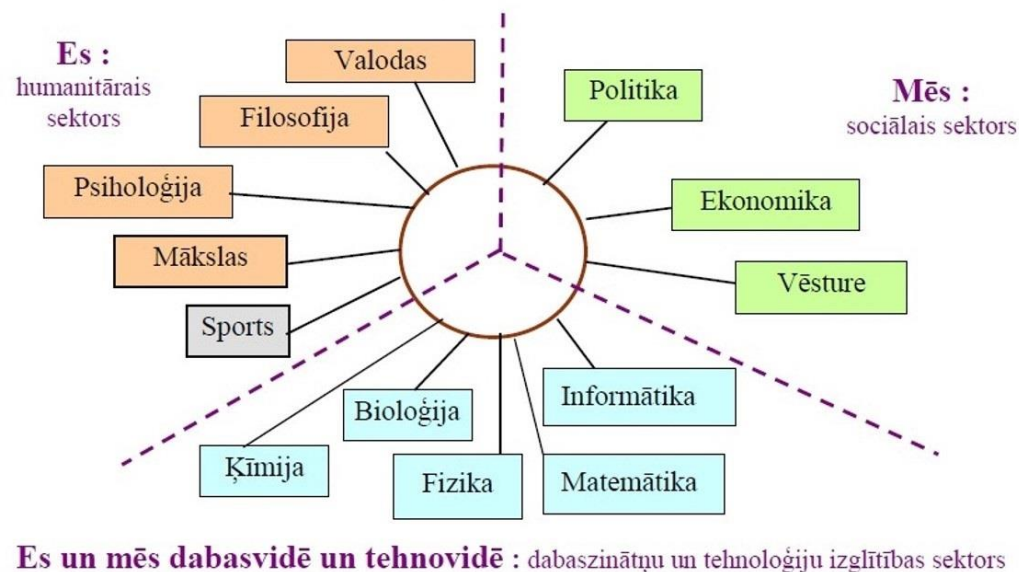
Izglītības satura pakāpes un pamatveidi



Vispārīzglītības satura pamatsektori



Vispārīzglītības satura organizācija vidusskolā



IZGLĪTĪBAS pamatveidi :

VISPĀRIZGLĪTĪBA (vispārējā un vispārīgā), PROFESIONĀLĀ izglītība, INTEREŠU izglītība

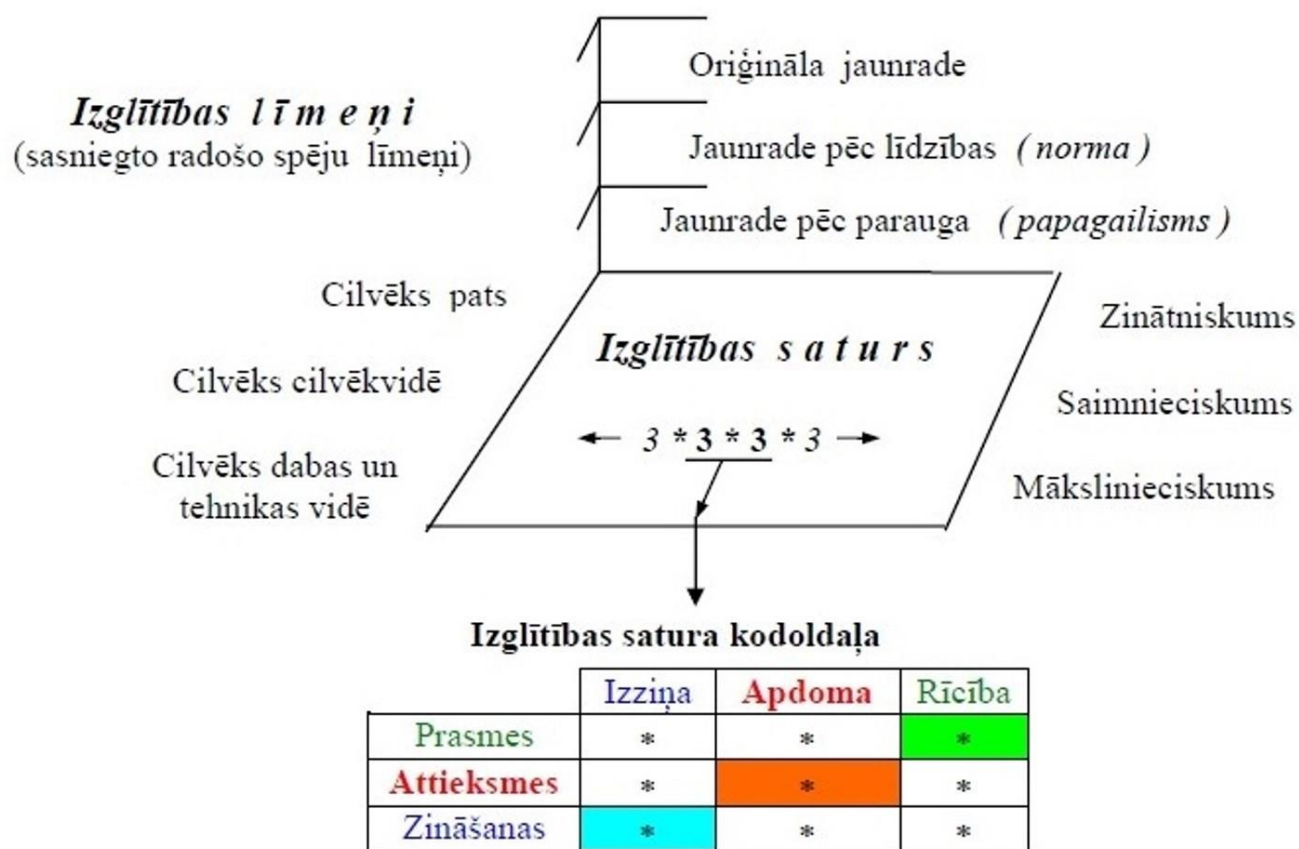
**I z g l ī t ī b a kā izglītojošās darbības rezultāts -
dzīves pieredze (zināšanas, prasmes, attieksmes)
dzīvei (izziņai, apdomai, rīcībai)**

	IZZĪŅA	APDOMA	RĪCĪBA
PRASMES - darbības spēju īstenojums	Prasmes iegūt, analizēt un sintezēt informāciju	Prasmes vērtēt, izvirzīt mērķi, pieņemt lēmumu	Prasmes plānot rīcību, piesaistīt līdzekļus, izpildīt rīcību
ATTIEKSMES - darbību vērtīborientācijas	Attieksmju izziņa (paraugvērtību apguve - kas ir labi ?)	Attieksmju veidošana vērtēšanas procesā	Attieksmju īstenošana praksē
ZINĀŠANAS - fakti un cēloņseku sakarības	Zināšanu ieguve (kas tas ir un kāpēc tas tā ir ?)	Zināšanu procesēšana (domāšana)	Zināšanu izmantošana praksē
P e d a g o ģ i s k a i s p r o c e s s			

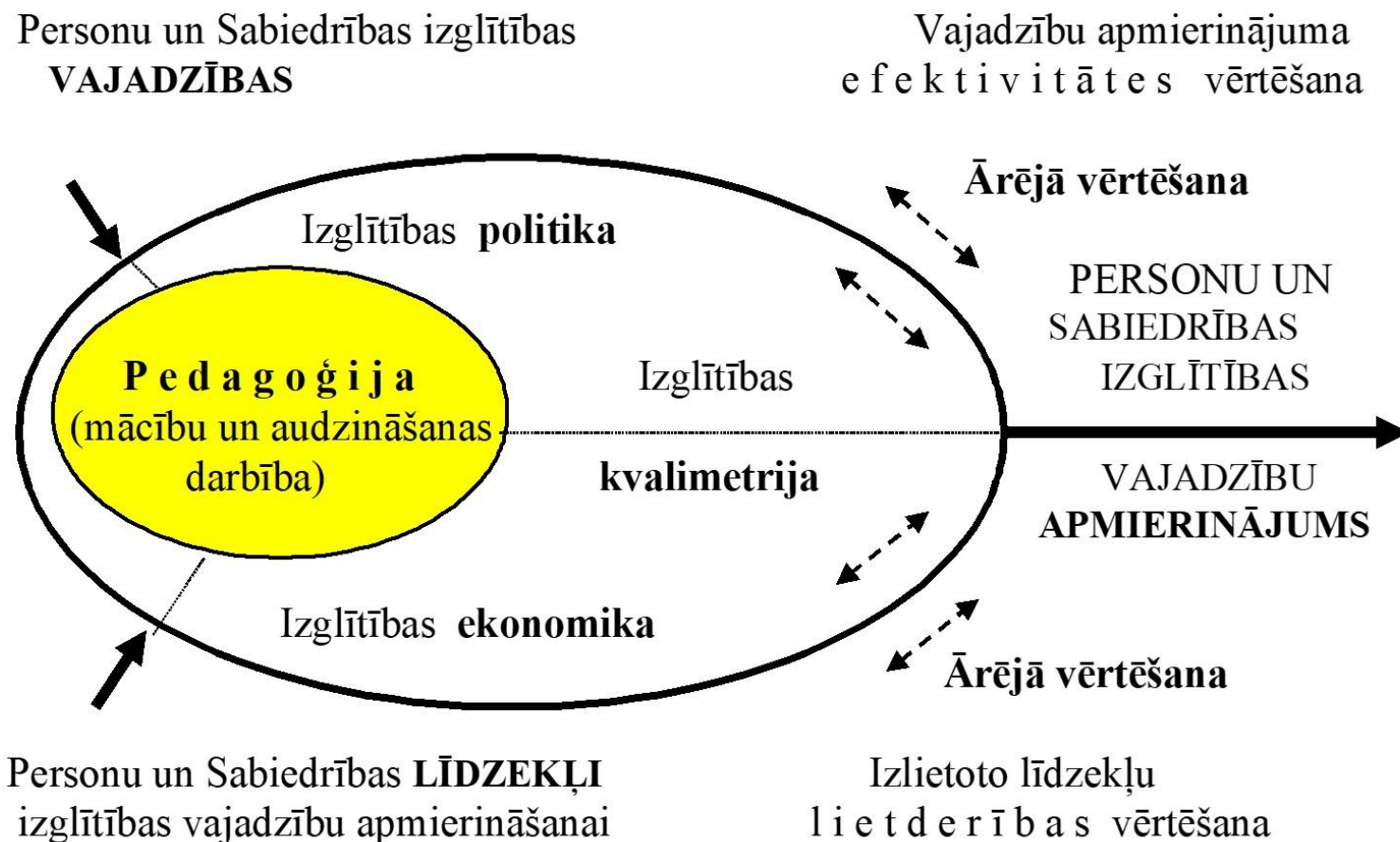
Vispārīzglītības satura pamatstruktūra (Lielā Izglītības Bilde : $3 * 3 * 3 = 27$)

↓ <i>Tematiskie pamatsektori</i>	Izglītības galvenie aspekti			<i>Vispārējās sastāvdaļas</i> ↓
	Izglītības zinātniskums	Izglītības saimnieciskums	Izglītības mākslinieciskums	
Cilvēks cilvēkvidē (politika, ekonomika, vēsture)	● ● ●	● ● ●	● ● ●	Zināšanas Attieksmes Prasmes
Cilvēks PATS (valodas, filosofija, psiholoģija)	● ● ●	● ● ●	● ● ●	Zināšanas Attieksmes Prasmes
Cilvēks dabas un tehnikas vidē (fizika, matemātika, ķīmija, bioloģija, informātika)	● ● ●	● ● ●	● ● ●	Zināšanas Attieksmes Prasmes
	Izpratne, prāts Atziņas, jēdzieni	Izrīcība, griba Vajadzības, līdzekļi	Izjūta, jūtas Emocijas, tēli	

IZGLĪTĪBAS KVALITĀTE – izglītības satura un radošuma līmeņu struktūra



Izglītības sistēmu funkcionālā struktūra



Izglītojošās darbības vadības un izpildes dialektika



VADĪBA : izglītības **politika** un izglītības **ekonomika**

IZPILDE : **pedagoģija** (mācību un audzināšanas procesi)

VALSTS politiekonomika
nosaka valsts izglītojošās
darbības **politekonomiku**

Dzīves un izglītības krīze 20./21. gs. mijā

Aizvadīto aptuveni 500 gadu laikā kopš Jauno laiku sākuma mūsdienu Rietumu pasaules dzīvē un izglītībā ir nobriedusi krīze, kuras pamatā ir modernās zinātnes un tehnikas attīstība. *Aizvadīto gadsimtu gaitā, it īpaši 20.gs. noslēgumā, ir sasniegts ļoti liels cilvēces uzkrāto zināšanu apjoms, taču līdztekus nav pietiekami attīstījusies šo zināšanu optimāla izmantošana.*

Īpaša uzmanība jāvelta attieksmju veidošanai vērtēšanas procesos, kuros izšķirīga loma ir attiecīgi izvēlētiem vērtību etaloniem. Tas savukārt nozīmē vienotu mācību un audzināšanas darbību īstenojumu, nepieļaujot Rietumu tradicionālajā dzīvesveidā šobrīd attīstījušos vispārcilvēcīgo vērtību tālāku devalvāciju un tās globalizāciju, kas raksturojas kā visaptveroša cilvēces garīgo vērtību upurēšana par labu fiziskajām vērtībām.

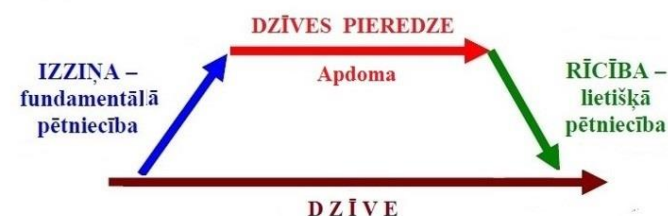
Pedagoga un skolēna savstarpējās attiecības

PEDAGOĢISKĀ DARBĪBA - s a d a r b ī b a	VADĪTĀJS un IZPLDĪTĀJS	IZPLDĪTĀJS un VADĪTĀJS
SKOLOTĀJS	Brīvība un Atbildība	Tiesības un Pienākumi
SKOLĒNS	Tiesības un Pienākumi	Brīvība un Atbildība

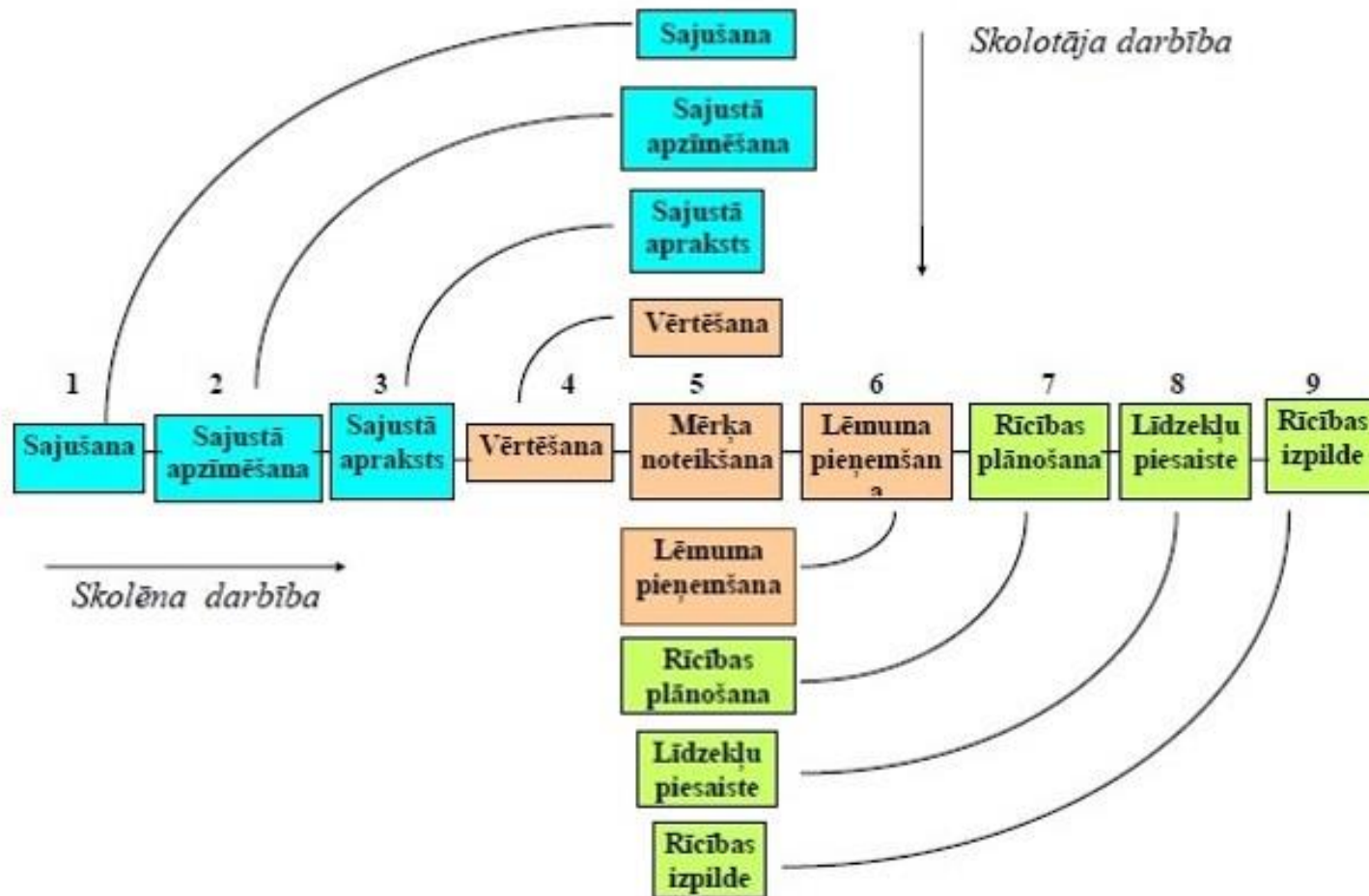
Pedagoģiskais process - radoša sadarbība - tās ir partnerattiecības :
brīvība un atbildība, tiesības un pienākumi sistēmiskā kopsaistībā

Izglītojošā pētniecība

aptver gan fundamentālās, gan lietišķās pētniecības jomas, patstāvīgi un radoši veicot pasaules parādību izziņāšanu un izmantošanu



Skolotāja un skolēna sadarbība – partnerattiecības :
divas kopsaistītas mērķtiecīgas cilvēkdarbības skolas dzīvē



**Mūžīgi skan Lielais Jautājums –
sena dziesma arvien jaunās skaņās –
KĀDU KAM IZGLĪTĪBU KĀDAI DZĪVEI ?**
(kā man/mums dzīvot – kāda ir manai/mūsu dzīvei
nepieciešamā izglītība?)

IZGLĪTĪBA - dzīves pieredze dzīvei		Dzīves VIRZĪBAI	EKSISTENCEI dzīvē
ZINĀTNISKĀ [patiesais]	Dominē PRĀTS (atziņas, jēdzieni - <i>izpratne</i>)	Fund. un lietišķā pētniecība	Dzīvesvides uzraudzība, apkope, atjaunošana
MĀKSLINIECISKĀ [skaistais]	Dominē JŪTAS (emocijas, tēli - <i>iztēle</i>)	Iedvesmai	Sadzīvei
SAIMNIECISKĀ [praksē derīgais]	Dominē GRIBA (vajadzības, līdzekļi - <i>izdarība</i>)	Saimnieciskā jaunrade	Zinātnes un mākslas sasniegumu izmantošana



Gudri, tikumīgi un darbīgi cilvēki – izglītojošās darbības ideāls

Cilvēka dzīvesgatavības struktūra

